

Szanyi Mária néprajzkutató, pedagógus*

1945. szeptember 22-én született Jánokon, Kelet-Szlovákiában. Messze a falutól egy tanyán, ami azt is bizonyítja, hogy nemcsak a városi gyerekből lehet eredményes tanuló, sikeres ember. Sok könyvük volt otthon, szeretett olvasni. 3. osztályos korában sárgaságot kapott, feküdni kellett, a falusi könyvtárnak minden gyerekönyvét kiolvasta. Szülőfaluja nagyon hagyománytartó volt, ez sokat jelentett számára későbbi néprajzi tanulmányai és néprajzos pályája során.

Három bátyja a háború miatt nem tanulhatott tovább, szakmunkások lettek. Máriát édesanyja tanulásra serkentette, 1962-ben Szepsiben érettségizett. Gyermekkorában egészségügyi pályára készült, de mivel tevékeny részese volt szülőfaluja kulturális életének (sokat szavalt, népszínművekben játszott, táncolt a Csemadok tánc csoportjában, gimnáziumi éve alatt irodalmi színpadi műsorokat szervezett és sokat foglalkozott szülőfaluja gyermekeivel), volt, aki arra buzdította, hogy akár képesítés nélkül is kezdje el a pedagógusi pályát. Akkor határozott úgy, hogy

képesítés nélkül nem akar tanítani, hanem továbbtanul.

Elsősorban a természettudományi tantárgyak érdekelték, különösen a matematika, ha nyitottak volna matematika – magyar nyelv és irodalom szakot, biztosan arra jelentkezett volna. Kedvenc költői voltak: Arany János, Petőfi Sándor, Szabó Lőrinc, József Attila, Ady Endre, írók közül: Illyés Gyula, Németh László, Tamási Áron, de jól ismerte a kortárs magyar irodalmat és a felvidéki magyar írók munkáit. Személyesen is korán megismerte a hazai írókat, pl. Dobos Lászlót és Fábry Zoltánt, akinél többször is megfordult. Sajnos magyarral nem nyitottak természettudományit, ezért a matematika–fizika szakra jelentkezett, és a nyitrai Pedagógiai Főiskolán szerzett diplomát.

Nagytárkányban kezdett tanítani (1965–1969), tánc csoportot is vezetett, ennek kapcsán egy továbbképzésen ismerte meg Ág Tibort, Takács András és Quittner Jánost, akik Berzétékőrösre hívták el táncgyűjtésre. Majd 1968-ban a Csemadok szervezésében részt vett a Pozsonyepérségi néprajzi szemináriumon, ahol Katona Imre

docens vette rá, hogy tanuljon néprajzot. Ezután a budapesti ELTE-n önköltségesként sikeresen elvégezte a néprajz szakot (1969–1973). Néprajzi tanulmányai alatt cédlázást végzett az MTA Művészettörténeti Intézete számára (szlovák szakirodalom magyar vonatkozású művészettörténeti adatait fordította és cédlázta ki), valamint szakcikk fordítását végezte az MTA Néprajzi Kutatócsoportja számára, és Diószegi Vilmos mellett kisegítőként dolgozott a Magyar Néprajzi Atlasz néphit munkatérképeinek elkészítésén. Általános műveltsége és munkamódszere kiteljesedésében sokat jelentett számára, hogy budapesti egyetemi éve alatt a nagymúltú Eötvös József Collegium lakója volt.

Ezt követően a rozsnói Bányászati Múzeumban (1973–1975) kapott állást, s ott találkozott a készülő Szlovákia Néprajzi Atlasza munkatársaival, akik örömmel vették, hogy olyan szakemberre találtak, aki már részt vett a Magyarországi Néprajzi Atlasz munkálataiban, így bevonták a szlovákiai munkálatokba is. A rétgazdálkodás 30 munkatérképét dolgozta ki. A rossz szak-

1 Az Emberi Erőforrások Minisztériuma – Kulturális Kapcsolatok Főosztálya Hétköznapi hőseink – Írjunk történelmet! mintaprojektje keretében készítették a Vágsellyei Pázmány Péter Alapiskola 7. osztályos tanulói. Felkészítő tanáruk: Mgr. Szevinszky Veronika.

– A Szlovákiai Magyar Művelődési Intézet – Dunaszerdahely – honlapján olvasható a dolgozat, megnézhető *Szanyi Mária életútja képekben*, valamint a *Szanyi Mária élete videón*.

mai körülmények miatt, a szlovák néprajzosok ajánlatára hagyta ott Rozsnyót. Két kínálat közül Nyitra helyett a galántai Honismereti Múzeum néprajzosa lett (1975–1989), mert magához vette özvegy édesanyját, akivel magyar környezetben szeretett volna letelepedni. Galántán alapított családot. Férje, Estélyi Lajos közgazdász; fiuk, István matematikus, nős, felesége magántanár és fordító, egy kétéves kislányuk van.

Muzeológusként jelentős kiállításokat hozott létre (Rozsnyó: Gömői kerámia; Galánta: Kerámia a Galántai járási Honismereti Múzeumban; a vágsellyei és taksonyi tájház berendezése, Kendertermesztés a Kisalföld szlovákiai részén, Szlovákia naiv művészei stb.), amelyekért 1985-ben elnyerte a Szlovák Néprajzi Társaság díját. Muzeológusi éve alatt Rozsnyón és Galántán is néprajzi szakkört vezetett az akkori pionírházak mellett. Galántai éveinek kezdetén a Juhász Gyula Ifjúsági Klub keretében Nyitrán is, ahol a Pedagógiai, valamint a Mezőgazdasági Főiskoláról verbuválódtak a szakkör tagjai. Szakköri tevékenységei közt jelentős szerepet kapott a szülőföld szeretetére való nevelés, amelyet olyan gyakorlati tevékenységekkel tett teljessé, mint a néprajzi gyűjtés, és a helytörténeti kutatások gyakorlati oktatása. Galántai szakkörösei a magyarság életmódját anyagi és tárgyi kultúráját, valamint az észak-szlovákiai lakosság Mátyusföldre irányuló migrációját feldolgozó munkákat készítették. Szakköri tevékenységének eredményeképpen a galántai (szlovák és magyar) gimnáziumok diákjai sikeresen szerepeltek a középiskolai diákok tudományos konferenciáin (SOČ): Écsi Gyöngyi első néprajzgyűjtésével A peredi lakodalom c. munkájával ért el dobogós helyet. Mária Konušaková Pusztafödémés kertgazdálkodása c. dolgozatával ért el szép eredményt, s a kutatásai során megtanult ta-

nulni, amit az iskolai tantárgyai keretében is jól hasznosított. Tánczos Eleonóra ugyan magyarul benyújtott munkájával nem ért el helyezést, de a pozsonyeperjesi dohánytermesztéssel foglalkozó dolgozata ma pótolhatatlan kordokumentumnak számít.

Muzeológusi korszakának kezdetei azokra az évekre estek, amikor a falurendezések során nagyon sok régi házat eltűntettek, s vályogödrökbe vitték a régi tárgyakat. Ezek megmentése fontos volt, fontos lett volna. Szerencsére sok tárgyat mentettek meg helyi magángyűjtők, akik munkája nyomán a dél-szlovákiai falvakban sorra nyitlak a tájházak. Muzeológusként céljával tűzte ki, hogy a tájházak működtetőinek és látogatóinak figyelmét felkeltse a tárgyakhoz kapcsolódó történetek iránt, azaz megszólaltatni a tárgyakat – megtudni, honnan valók, mire hogyan használták, mely vidéken milyen módosult változataik vannak. Ez vezérelte az önkéntes néprajzgyűjtőkkel való foglalkozásban is, ezért állt az önkéntes néprajzgyűjtők élére, hogy módszertanilag is segítse munkájukat.

A Csemadok Néprajzi Szekciójának elnöke (1974–1989), és az önkéntes néprajzgyűjtők kiadványa, a Néprajzi közlések szerkesztője. Éveken át vezette a Csehszlovákiai Magyar Néprajzi Társaság Pedagógiai Munkacsoportját.

1989-ben visszatért a katedrára. 10 évig Nagymácsédon, majd Hidaskürtön, végül nyugdíjazásáig (2005) Galántán a Kodály Zoltán Alapiskolában tanított matematikát, fizikát. Iskolai munkájában fontosnak tartotta a tehetséggondozást: tanítványai sikeresen szerepeltek a járási és kerületi matematikai olimpiákon és más matematikai versenyeken. Diákjaival együtt rendszeresen részt vett matematikai továbbképzéseken (pl. Nagy Károly matematikai Diákalkalmazók, kőszegi matematikai

táborokban), ahonnan a matematika tanításán kívül más területeken is hasznosítható módszerek birtokában tért haza.

Az 1990-es évek kezdetén (1990–1992) a nyitrai Pedagógiai Főiskolán óraadó tanárként néprajzi szemináriumot (speciális kollégiumot) tartott, a későbbi években is néprajzi témájú szakdolgozatok konzulense. Nyitrai tanítványai közül indult néprajzi pályára másoddiplomásént a gömői származású Gecse Annabella, a szolnoki Damjanich J. Múzeum néprajzosa.

Az 1990-es évek első felében néprajzi szakkört vezetett a galántai Kodály Zoltán Gimnáziumban. A szakkör tagjai saját kutatást feldolgozó munkáikkal előkelő helyezéseket értek el Budapesten az Önkéntes Néprajzgyűjtők pályázatán, a sok-sok könyvvel megtétezt díjakat a Magyar Néprajzi Múzeumban vették át. Néprajzi szakcsoportja munkái a Szlovákiai Magyar Néprajzi Társaság kiadványában, az Utánpótlás c. füzetben jelentek meg 1991-ben. A terepmunkán kívül a szakkör tagjait a szakirodalommal való munkára is serkentette. Szerinte a néprajz olyan általános műveltséget ad, ami gyarapítja a tudást és a tanuláshoz való pozitív viszonyt. Szakkörösei közül többen történelem- és magyartanárok lettek, továbbá pl. Ludik Zsuzsanna művészettörténész, a Szlovák Nemzeti Galériában a régi művészetek gyűjteményének kezelője, fő érdeklődési köre a 16-17. sz. művészet; Blaskovics Éva, aki eredetileg atomfizikát tanult Prágában, de a Károly Egyetemen elvégezte a magyar és a néprajz szakot is. Tanulmányaik során bevalottan mindannyian jól tudták hasznosítani a néprajzi szakkörben elsajátított módszereket.

Muzeológusként főleg ismeretterjesztő és adatközlő cikkeket publikált. Kiállítási katalógusában: Kerámia a galántai Honismereti

Múzeumban a múzeum kerámia-anyagát dolgozta fel, amelyben a cserépedényeken keresztül rámutat a Mátyusföldre történő migrációra is (szlovák családok betelepülése Békés megyéből). Fontosnak tartotta a múzeumi tárgyak publikálását: A Hét c. hetilap Tárgyak és történelem sorozatában sok múzeumi tárgy, illetve tárgycsoport eredetét, kultúrtörténetét és használatát írta le.

A kétezres évek elején az Állami Pedagógiai Intézet (Pozsony) megrendelésére dolgozta ki a néprajz tantervét az alapiskola alsó és felső tagozata számára.

A Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetségének máig tevékeny tagja. Évekig országos választmányi tag, a Galántai TV, valamint az RPK alelnöke. A Szövetség megalakulása óta szorgalmazta a tanároknak a helytörténet tanítására irányuló képzését, ennek érdekében szakmai és szervezői munkában egyaránt sokat tett, különösen a nyári egyetemek alkalmával és tanulmányutak szervezése során.

2005-ben nyugdíjazták, azonban sem a pedagógiai, sem a néprajzi munkásságát nem fejezte be: továbbra is bekapcsolódott az SZMPSZ munkájába, a Galánta – Vágsellye TV és RPK keretében a régió pedagógusai számára rendszeresen megrendezett módszertani napok egyik szervezője, és az iskolán kívüli tehetséggondozás – tehetségnapok, pedagógusok és diákok interaktív foglalkozásainak máig fő szervezője.

2007-től az SZMPSZ lapja, a Pedagógusforum szerkesztője, 2014-től 2016 januárjáig felelős szerkesztője volt.

2010–2015-ben a Regionális ismeretek az iskolában és az iskolai klubokban c. akkreditált képzést vezette, melynek mottója: „Tartsd tisztelben a múltat, hogy büszkén nézhess a jövőbe!” (Gárdonyi Géza) A képzés célja: A helyi és a regionális ismeretek, értékek át-

adása, valamint a helytörténeti kutatás oktatása és népszerűsítése az iskolában. A regionális nevelés helye és lehetőségei az iskolaprogramban, regionális földrajz, a természeti táj megismerése, helytörténet, néprajz, népi kultúra. Honismereti órák, tanulmányi séták, kirándulások lehetőségeinek kiaknázása. A képzés célcsoportja: alsó és felső tagozatos pedagógusok, nevelők és asszisztensek voltak. A képzéseken több mint 100 pedagógus vett részt és szerzett kreditpontokat, de az igazi maradandó érték a lelkes pedagógusok aktivitása, helyi kiadványok, munkafüzetek, iskolaprogramok bemutatása.

2006-ban indította el (az első években az SZMPSZ és a Csemadok közös pályázatán, a 3. évtől kezdve az SZMPSZ pályázatával) a Kincskeresők – regionális értékeket kutató diákok konferenciáját, melynek máig koordinátora és szakmai felelőse. A magyarországi Kutató Diákok Mozgalmában jegyzett mentor, így érthető, hogy a diákkonferencia mintájául a TUDOK szolgált.

Munkamódszerében új elem, hogy a Kincskeresőkre épülő nyári szaktáborokban tanárok és tanítványaik együtt végzik a kutatómunkát, és közösen tanulják a terepgyűjtés és feldolgozás módszereit. Ennek, és az évről évre megrendezett konferenciának köszönhetően a Kincskeresők mára mozgalommá vált. Az eddigi 14 évfolyamára több mint 600 diákelőadást neveztek be, Csallóköztől a Bodroghöz. Az előadások tematikája felöleli a szlovákiai magyarság történelmi, kulturális és népi hagyományainak a teljes spektrumát, és gyakran elveszettek hitt vagy a helyi közösség szempontjából rendkívül értékes dokumentumokat tárnak fel.

Pályázni lehet a szlovákiai magyarság tájaihoz, településeihez és közösségeihez kapcsolódó, a téma iránt a pályázó személyes kötődését is nyilvánvalóvá tevő előadással,

kultúrtörténet, helytörténet, néprajz, vallástörténet, művészet, irodalom, földrajz, természeti értékek, gazdaságtörténet, építészet vagy további tetszés szerint választható témakörökben. A helyi értékek bemutatása 10 perces előadás keretében, számítógépes vetítéssel (pl. PowerPoint, Prezi) történik, mely kiegészíthető eredeti hang- és videofelvételekkel, illetve tárgyi emlékek bemutatásával. Célcsoport: az alapiskolák 5–9. évfolyama, a nyolc- és négyosztályos gimnáziumok, valamint a középiskolák diákjai (12–18 éves korosztály). Jelentkezhetnek szlovákiai illetőségű diákok (nem követelmény a magyar iskola látogatása, de az előadásnak magyar nyelven kell elhangoznia), egyének vagy csapatok (maximum 2 fő), bármely szabadon választott témával. A pályázó felkészítője lehet a tanára, szülője, nagyszülője, ismerőse vagy az adott témában jártas történész, muzeológus, helytörténész stb.

A számítógépes feldolgozás (pl. PowerPoint) és az írásbeli összefoglaló végén fel kell tüntetni a forrásanyagot (a szakirodalom pontos bibliográfiája, saját gyűjtésénél az adatközlő/k neve, születési éve, lakcíme, ha a téma megkívánja, vallása, mestersége). – A pályázat sikerét segíti elő, ha a pályázó tanácsért fordul a közeli múzeumhoz, levéltárhoz vagy a környezetében élő helytörténészekhez. Értékelés: arany, ezüst, bronz sávós minősítés, az előadás és témaválasztás alapján. Minden résztvevő oklevélben és könyvjutalomban részesül.

A diákok helytörténeti kutatása által nemcsak a tanulók szaktudása fejlődik, hanem komplex személyiségfejlesztésben részesülnek: megtanulnak kommunikálni a társadalom különféle rétegeivel, erősödik a generációk együttműködése és fejlődik a megszerzett tudás átadásának a képessége is.

A Kincskeresők sikerének tudható be, hogy szervezője, Szanyi

Mária több elismerésben részesült általa (Jedlik-díj, Pátria-díj, Teleki Pál Érdemérem), és a Kincskeresők, mint a felvidéki magyarság értékeinek fontos feltárási mozgalmát besorolták a Felvidéki Értéktár értékei közé.

Szanyi Mária aktív pedagógusi pálya befejezése után sem szakadt el a tanítványoktól. Mentorként a mai napig élő kapcsolatot tart fenn az interneten keresztül az ország különböző tájain dolgozó pedagógusokkal és tanítványaikkal, kiknek elsősorban szakmai módszertani segítséget nyújt. Szerepe volt Kutató Diákok jelentős versenye, a TUDOK Felvidéki Regionális Konferenciájának szakszerű meghonosításában. Kezdetben szervezőként, később zsűritagként segítette a verseny színvonalának emelését. A mai tanácsokkal, szakirodalmi forrásokkal segíti a diákok munkáját.

Munkája nemcsak a diákok, hanem a szlovákiai magyarság szempontjából is jelentős: éppen a Kincskeresők táborának köszönhetően volt tevékeny segítője és szervezője 2011-ben egy kisiskola megnyitására Szádudvarnokon, ahol 66 éve (a 2. világháború óta) nem működött magyar iskola. Az iskola működését és megerősödését rendszeres szülő-gyermek közös foglalkozásokkal és a magyarsághoz kötődő programokkal segítette. A ma is sikeresen működő kisiskolát, a vele kapcsolatos szakmaiságot és társadalmi összefogást példaként igyekszik felmutatni mindenütt, ahol a lehetőségek keresése helyett a „mit miért nem lehet” a jelszó.

További jelentős rendezvényei közé tartozott a 2015. április 21-én Galántán megtartott szakmai nap. Óriási érdeklődés mellett, mintegy 200 diák és tanáruk részvételével került sor a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetségének szervezésében az Élmeny-Műhely Jomili-napjára. A prog-

ramon résztvevő galántai, gútai, vágsellyei és szenci gyerekek megismerkedhettek a Galántához közeli Hidaskürtön kifejlesztett művészeti-matematikai készlettel, a Jomili-vel. A rendezvényen részt vett Lukovics László, a Jomili felalálója, illetve Pék László, a Felvidéki Tehetségsegítő Tanács elnöke is. A gazdag oktatási és kreatív lehetőségeket rejtő készlettel való felszabadult játékot előadások kísérték. Fenyvesi Kristóf az Élmeny-Műhely nemzetközi STEAM mozgalom alapítója a Nemzetközi Matematikai-Művészeti Mozgalom munkájáról beszélt a népes hallgatóságnak. A GeoGebra geometriai oktatóprogramot, amely a matematikán kívül a természettudományi tantárgyak mindegyikében jól hasznosítható, Lavicza Zsolt mutatta be. A rendezvényen az Élmeny-Műhely, a Felvidéki Tehetségsegítő Tanács és a Szlovákiai Magyar Pedagógusok Szövetségének hosszú távú együttműködésre vonatkozó tervek is megfogalmazódtak.

Szanyi Mária a Felvidéki Tehetségsegítő Tanács alelnökeként egyik alapítója volt a Mentor (Felvidéki) Tehetségsegítő Tanácsnak, melynek szintén alelnöke. Ennek keretében az SZMPSZ Galántai RPK-val évente szervez tehetségnapokat, amelyekre a galántai és szenci régió tehetséges tanulói kapnak meghívást, és egymás programjainak megismerésén túl pl. a budapesti ELTE Matematikai Múzeum logikai játékaival fejleszthetik kreativitásukat.

Szakmai tudását nemcsak pedagógiai vonalon kamatoztatja. Továbbra is fontosnak tartja egy-egy tájegység néprajzi feltárását, illetve azon munkák segítségét, amelyek szakmai segítség nélkül helyi amatőr szintű kiadványokként jelennének meg. Így állt Jókai Mária mellé, aki zoborolji tanítónőként éveken át gyűjtötte a tájegység hagyományait. Az elmúlt években

Jókai Mária 4 könyvének szakmai szerkesztését végezte el és segítette a szerzőt, hogy a gazdag néprajzi anyagot jegyzetekkel és szakirodalmi utalásokkal lássa el, hogy a kiadott munkák a tudomány számára is hasznosítható dokumentumok legyenek.

Munkája iránt nemcsak szűkebb környezete érdeklődik. Néprajzos pályája kezdeteitől fogva több újságban olvashattunk vele interjút és nem egyszer hallhattuk a rádiók hullámhosszán, például a szlovákiai magyar adásokban a jeles napok vagy más néprajzi kérdések (pl. tájházak, kiállítások) kapcsán, de volt, amikor verselemzésre is felkérték. A Kincskeresők kapcsán hallhattuk a Pátria Rádió Délidő c. műsorában és szerepelt a Szlovák TV magyar vitaműsorában és személyes bemutatkozását láthattuk a Szentől szemben c. műsorban. A Kossuth Rádióban – szintén a Kincskeresőknek köszönhetően – az Arcvonások és a Vendég a háznál c. műsorban volt hallható. Az Új Nő hasábjain az Okos nők c. sorozatban egyetemi tanárok és kutatók között a vele készült interjú is olvasható, de szerepel a Családi Könyvklub által 2016-ban megjelentetett A 100 legsikeresebb szlovákiai magyar c. kötetben is.

Publikációi

1971 Gyűjtögetés a növényvilágból. In: Mezőcsát népi kultúrájából.

1976 A gyűjtögető gazdálkodás emlékei Jánokon. In: Néprajzi közlések II.

1976 Egy kéziratos vőfélykönyv. In: Néprajzi közlések II.

1976 Kölcsönhatások egy magyar és egy szlovák népcsoport harmincéves együttélésében. In: Kósa, L. – Krupa, A.: Nemzetközi Néprajzi Nemzetiségkutató Konferencia. Budapest-Békéscsaba.

1976 Kölcsönhatások egy magyar és egy szlovák népcsoport életében. In: Irodalmi Szemle, 1976, 7. sz.

1977 Adatok a gömői népi fazekassághoz. In: Irodalmi Szemle, 1977, 4. sz.

1977 Egy bodrogközi tréfás mese. In: Irodalmi Szemle, 1977, 10. sz.

1980 Forog mint a keringős juh. Népi állatgyógyítás Jánokon. In: A Hét, 41. sz. 18. old.

1981 Népi kerámia a Galántai Járási Honismereti Múzeumban. Galánta

1981 Tárgyak és történelem. In: A Hét 26. évf. 26., 29., 31., 32., 33., 34., 35., 36., 38. szám

1987 Tárgyak és történelem. In: A Hét 32. évf. 29., 32., 33., 35., 38., 49., 50. sz.

1987 Bevezetés a vágsellyei (Šaľa) és a taksonyi (Galanta-Matúškovo) tájházhoz írott vezetőhöz. Spravodaj Vlastivedného múzea 12, 33–47.

1991 Sójaj Űrge Máriáért... Hírharang 1991/4.

1993 A falu néprajzáról. Z národopisu obce. In: Vághosszúfalu – Dlhá nad Váhom 1113–1993. Vághosszúfalu, 40–51, 83–87.

2010 A táj néprajza. In: Galánta és környéke – A helyi értékek megismerését segítő kiadvány. Galánta

Publikációi közül kiemelkedők:

Néprajzi, muzeológiai és pedagógiai írások hazai és magyarországi ismeretterjesztő és szaklapokban.

Galánta és környéke – A helyi értékek megismerését segítő kiadvány (társ szerző, több rész írója)

Talentum. SZMPSZ, 2013. és Talentum 2, Mentor TT, 2017 – Szlovákiai magyar iskolák tehetségei – társszerkesztőként a diákok tudományos igényű dolgozataiból összeállított kötetek

A Pedagógusfórum c. havilap szerkesztője.

2000/2001 A néprajz tanterve az alapiskola alsó és felső tagozatán – a tantervet az Állami Pedagógiai Intézet (Pozsony) megrendelésére dolgozta ki.

A szerkesztő utószavával látta el, szerkesztette és a szövegek gondozásával segítette Jókai Mária legújabb könyveinek kiadását, amelyeket a Nyitra Megyei Művelődési Központ jelentetett meg: Pártám, pártám, búra hajló pártá (2015), Céheléstől öregkorig. A férfiviselet jelképei Zoboralján (2016), Aranyos fiketű, virágos hajkötő. Zoborvidéki női fejviselet (2017), Szálszámolásos kézimunkák Zoboralján (2018).

Elismerései: 1985 A Szlovák Néprajzi Társaság díja; 2014 Felvidéki Magyar Pedagógus Díj; 2014 Jedlik-díj; 2014 Magyar Ezüst Érdemkereszt; 2015 Pátria-díj; 2015 Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem – kari díszérem; 2016 Teleki Pál Érdemérem.

Muzeológusként jelentős kiállításokat hozott létre (Rozsnyó: Gömői kerámia; Galánta: Kerámia a Galántai járási Honismereti Múzeumban; a vágsellyei és taksonyi tájház berendezése stb.), amelyekért 1985-ben elnyerte a Szlovák Néprajzi Társaság díját.

Azt vallja: „Az elismerések és a kitüntetések is jelzik, hogy érdemes többet adni. Rendkívül fontos, hogy fiatalokkal dolgozzunk, hogy rámutassunk az emberi és a természeti szépségekre. Mindenben van érték, csak meg kell találni, látni. Azokkal a felnőttekkel vagy gyerekekkel szerettem dolgozni, akik lelkesedtek, motiváltak voltak, fogékonyak az újra, felismerték, hogy a tudás érték.”

Szímőn a Jedlik Ányos Em-lékünnepség keretén belül kilen-cedik alkalommal osztották ki a *Jedlik-díjakat*. 2014. május 10-én

Szanyi Mária és Élesztős Pál kapták a felvidéki magyar tudományos elismerést.

Jedlik Ányos szülőfaluja és annak kulturális és oktatási intézményei felvállalták, hogy őrzik a magyar pap, tudós örökségét. 2000-től eleinte évente, majd két-évente osztják ki a Jedlik-díjakat természettudományi és társadalomtudományi kategóriában. A díj odaítélésének elbírálására öttagú kuratórium alakult, melynek tagjai a Szlovákiai Magyar Tudományos Társaság, a Professzorok Klubja, a Mercurius Társaság, a Fórum Intézet és a Szímői Önkormányzat egy-egy képviselője.

„Jedlik Ányos életét a fiatalság körében töltötte el, a találmányait is szemléltető eszközként használta fel arra, hogy diákjait bevezesse a fizika rejtelmeibe. Tanítójukat gyorsan megszerették, és példaképüké válasszatták. A mai ifúságnak is példaképe lehet Jedlik Ányos. Ilyen kis közösségből, Szímőről indulva bebizonyította, hogy tehetséggel, szorgalommal és nyitottsággal nagyszerű eredményeket lehet elérni” – hangsúlyozta Szímő polgármestere.

A történelmi folytonosságról és a vállalás szükségességéről tartotta ünnepi beszédét Csáky Pál politikus, író. „Mi magyarok nem most, nem tíz éve váltunk európai emberré, hanem ezer évvel ezelőtt, a magyar államalapítás alkalmával. Nincs a világon értelmes és komoly személyiség vagy tudós, aki azt mondaná, hogy az európai vagy a civilizált világ kultúrtörténetét meg lehet írni a magyar történelem nélkül. Meghatározó elemei voltunk az egyetemes emberiség kultúrtörténetének” – emelte ki beszédében Csáky Pál, majd tovább folytatta – „Ragaszkodunk és ragaszkodni fogunk Jedlik Ányos szellemiségének kiteljesítéseként ehhez a folyamathoz. Mi felföldi magyarok különösen büszkék lehetünk arra, hogy nélkülünk nem lehet megírni

az egyetemes magyar kultúrtörténetet, sőt az ösztörténelmet sem. Fontos tudatosítani, hogy az emlékünnepek nem csak a múltat idézik, hanem támpontot adnak a jövőt illetően. A díjak pedig elismerést és köszönetet fejeznek ki a sok éves áldozatos és töretlen munkáért. Mindezek létfontosságúak itt a Felvidéken, az itt élő magyarok számára, hogy a példamutatás mellett Jedlik Ányos és a többi nagy ember szellemi öröksége is tovább éljen.

Felvidéki magyarokat tüntettek ki Magyarország pozsonyi nagykövetségén Pozsonyban

2014. szeptember 30. Áder János köztársasági elnök által odaítélt, rangos magyar állami kitüntetések vett át két felvidéki magyar személyiség.

Az augusztus 20-i nemzeti ünnep alkalmából odaítélt kitüntetések Balogh Csaba nagykövet adta át Szanyi Mária néprajzkutatónak, pedagógusnak, aki *Magyar Ezüst Érdemkereszt* kitüntetésben részesült. Szanyi Mária a felvidéki magyarság hagyománykincsének összegyűjtéséért és továbbörökítéséért, valamint a felvidéki magyar fiatalok körében végzett tehetséggondozó munkája elismeréseként kapta a kitüntetést. Elmondta: megtiszteltetés számára a kitüntetés, s azt elsődlegesen azok nevében veszi át, akik ugyanolyan fontosnak érezték az iskolákban a hagyományápolást, mint ő, s ezzel hozzájárultak életművéhez.

A nagykövet az ünnepélyes átadón mondott beszédében azt hangsúlyozta: a kitüntetések is részei annak a folyamatnak, amellyel Magyarország az elmúlt néhány évben az 1990 előtti időszakot jellemző hiányosságokat igyekszik pótolni, azét az időszakét, amikor kevésbé volt mód arra, hogy Magyarország elismerje az ország határain kívül élő honfitársak által a magyar nemzet és kultúra javára végzett teljesítményeket.

Szanyi Mária néprajzkutató, a Kincskeresők mozgalom megálmodója és elindítója vehette át a *Pátria-díjat* a szlovákiai magyar helytörténészek országos találkozóján Udvardon. 2015. május 1-én. A sorrendben tizenkilencedik országos konferencia témája helytörténeti irodalmunk helyzete és az I. világháború volt. A hazai helytörténészek országos találkozójának programja idén rendhagyó módon Komáromban kezdődött. Az ottani nap főszervezője a Pro Museum Polgári Társulás volt, a konferencia e része a Komáromi Napok programjához kötődött. A Duna Menti Múzeumban tartott előadások elősorban a fiatal hazai profi helytörténészeket és muzeológusokat kívánták megszólítani. A rendezvény április 30-án este Udvardon folytatódott, ahol a Pro Patria Honismereti Szövetség vezetőségi ülésére került sor. Május 1-jén a szokott helyen, az udvardi művelődési otthonban tartották a konferencia hivatalos megnyitóját, majd átadták a *Pátria-díjat*. A Kincskeresők mozgalom megálmodója és elindítója vehette át. A Kincskeresőknek köszönhetően évről évre több tanárt és diákot vonz a helyi értékek kutatása, s az összegyűjtött szellemi és tárgyi kincsek helytörténész szemmel felbecsülhetetlen értékűek. „Mintha mindez új lélegzetet kapott volna. Volt egy idő, amikor több volt a néprajzi téma, mert nem tudtak mihez nyúlni. Aztán jöttek bizonyos évfordulók, az első világháború, a kitelepítések – ezek az évfordulók azért inspirálják a helyi közösségeket is. Legyen sok olyan pedagógusunk, mint a pelsőciek, madariak, tornaljaiak, hetényiek, hogy ezt a tüzet tényleg tovább vigyék, és ez ne közhely legyen, hanem valóság” – nyilatkozta portálunknak Szanyi Mária.

*Szanyi Mária*át, a szerteágazó iskolai és pedagógiai, valamint az iskolán kívüli tehetséggondozásban végzett kiemelkedő tanári, mentori

és szervezői tevékenységéért Galánta és Vágsellye Területi Választmánya jelölte a *Felvidéki Magyar Pedagógus Díjra*, melyet 2014-ben meg is kapott.

2016. június 5-én Budapesten Teleki Pál *Érdemermeket* adtak át már tizedik alkalommal a magyar örökség elszánt védelmezőinek, elismerve értékteremtő munkájukat, s őrizve ezzel Teleki Pál szellemi örökségét, erkölcsi helytállását. A nemzeti összetartozás napján a kitüntetettek között volt Szanyi Mária néprajzkutató, a Kincskeresők mozgalom elindítója.

A trianoni békediktátum aláírásának 96. évfordulóján megemlékezést tartott a Bethlen Gábor Alapítvány és a Magyar Írószövetség. Dr. Juhász György irodalomtörténész-hungarológus előadásában a határon túlra rekedt magyarság szemszögéből világította meg az elmúlt közel száz esztendő történéseit. Az emlékesten Lezsák Sándor, a Bethlen Gábor Alapítvány Kuratóriumának elnöke átadta a Teleki Pál *Érdemermeket* a magyarságszolgálat elismeréseként. „Mindenkinek kitüntetett személyre jellemző, hogy kapcsolatot teremt érték alapon, a nemzeti érdek mentén és egy keresztény magyar jövő érdekében. Erről nem mondhatunk le, ez az őseinknek az akarat, öröksége. Jó érzés látni, tudni azt, hogy nagyon sok ilyen közöség van, mint a bűvópatak, úgy van jelen itt a Kárpát-medencében” – fogalmazott Lezsák Sándor. Teleki Pál *Érdemermet* vehetett át Dr. Fekete Gyula közgazdász, Király István, az egykori Magyar Felsőoktatás főszerkesztője, Szalai Attila közíró, egykori diplomata, Szeredi Pál közíró, újkortörténész.

Szanyi Mária nyugalmazott tanárként indította el a Kincskeresők mozgalmat, melynek köszönhetően évről évre több száz felvidéki iskolás kapcsolódik be a helyi értékek kutatásába. Beszédében köszönetet mondott azoknak a peda-

gógusoknak, akik ösztönzik a tanulókat, valamint segítik őket a szellemi és tárgyi kincseket összegyűjtésében. „Lehet, hogy a diplomások elmennek, mert a szülőföldön nem találnak megélhetést. Tőlük viszont azt várjuk, hogy a kultúra hordozói legyenek. Nekünk ezt valahol nevelni kell, ugyanakkor a tudósokat is nevelni kell, mert meg kell tanítanunk nekik, hogy miként lehet megmutatkozni. Hála istennek, van is eredmény, hisz a Kincskeresőkből indulva TUDOK nagydíjasaink, TUDOK különdíjasaink lettek” – fogalmazott a mozgalom elindítója. Szanyi Mária hangot adott azon meggyőződésének, hogy a tevékeny embert megtalálják a feladatok. „Úgy gondolom, elég tevékeny voltam. Muzeológus korbomban is mindig kerestem a kapcsolatot az iskolákkal, Rozsnyón is volt néprajzi szakköröm, a galántai éveimben is voltak ilyen szakkörök, s az évek során több diákom is sikeres volt.”

Écsi Gyöngyi nyilatkozata:

https://library.hungaricana.hu/en/view/Ahet_1988_1/?pg=241&layout=s&query=Szanyi

https://library.hungaricana.hu/hu/view/Uj-Szo_2015_05/?pg=12&layout=s&query=Szanyi

A szlovákiai magyar oktatásügy területén folytatott kiemelkedő tevékenységért az elmúlt 55 év végzősei közül kari díszermét és elismerő oklevelet kapott: Ádám Zita a Szlovákiai Magyar Pedagó-

gusok Szövetségében végzett sok éves áldozatos munkájáért; Csicsay Alajos a pedagóguspályán való több évtizedes helytállásáért; Horváth Géza és Szanyi Mária a pedagóguspályán való több évtizedes helytállásáért és a magyar diákok tehetséggondozásában kifejtett kiemelkedő tevékenységéért.

Csicsay Alajos interjúja:

<http://katedra.sk/2013/09/02/csicsay-alajos-a-nepi-kultura-ban-semmi-sem-oncelo/>

Szanyi Mária példaképünk lehet, pozitív jellemvonásai, rendkívüli képességei és célratoró, kitartó tevékenysége alapján. Olyan eredményeket ért el, amelyek jobba-szebbé, hasznosabbá és teljesebbé teszik a szlovákiai magyarság ünnepeit és hétköznapijait. Utat mutat és példát nyújt kortársainak és a fiatal generációnak.

Egy kis faluban született, ennek ellenére főiskolát és egyetemet végzett. Nagyon sok helyen járt, több helyen volt alkalmazásban, a matematika, a néprajz és a könyvek szerelmese, és ma már rengetegen ismerik. Sikerült megvalósítani álmait, még akkor is, ha rögös út vezetett feléjük. Ötleitei mellett kiállt, a nehézségeket leküzdötte, s minket is arra buzdított, hogy ha igazán érdekel bennünket valami, azzal érdemes foglalkozni, mert a tudás mindig a hasznunkra válik. Minden, amit mesélt, nagyon érdekes és izgalmas volt. Sok mindent megtudtunk róla, és sok jó és hasznos tanácsot adott a tanu-

lásról, az értékekről és az olvasás örömeiről.

Megtanultuk tőle, hogy nemcsak a tanítási órákon kell tanulni, hanem mindig mindenből kell töltekezni. Ha fogalmazást írunk, hagyjunk margót, ahova annak a résznek a kulcsszavait írjuk. Kulcsszavakkal dolgozzunk, bármilyen tananyagról is van szó. Minden bekezdés egy gondolati egység, ehhez kell a kulcsszavakat megkeresni.

A gyűjtéseknél például meg kell találni a közös hangot az adatközlővel, jegyzetelni kell. Majd a jegyzetet rendszerezni – cédulázni kell témakörök, tárgyak, fogalmak szerint.

Olyan egyszerű ember, hétköznapi hős, aki elképzeléseit és céljait megvalósította, teherbírása, lelkesedése és ismeretsége irigylésre méltó. Sikereinek örül, további erőt és ösztönzést merít belőlük.

Iskolánk tanulói több alkalommal találkozhattak vele a tanulmányi kirándulások során, Nagyszombatban, Zoboralján, Trencsénben, a Szulyói hegyekben, a Vág völgyében, s legutóbb Esztergomban, mikor Pázmány Péter nyomában jártunk. Izgalmas és érdekes történelmi és kulturális sétákat tettünk. Előadásai lenyűgöztek, elvarázsoltak.

Örülünk és köszönjük, hogy betekintést nyerhettünk életébe, munkásságába, s ezt másokkal is megoszthatjuk. További jó erőt s egészséget, sok sikert az újonnan vállalt feladatokban és aktív pihe- nést kívánunk.